

A FOGYATÉKKAL ÉLŐK INTEGRÁLÁSÁVAL KAPCSOLATOS POLITIKÁKÉRT FELELŐS MINISZTEREK MÁSODIK EURÓPAI KONFERENCIÁJA

A fogyatékkal élők életminőségének javítása: a teljes körű részvételre irányuló és annak révén működő politika erősítése

Malaga, Spanyolország, 2003. május 7-8.

Politikai nyilatkozat

1. Háttér

A spanyol kormány meghívására 2003. május 7-én és 8-án ült össze a fogyatékkal élők integrációjával foglalkozó második Miniszteri Konferencia Eduardo Zaplana-nak, Spanyolország foglalkoztatásügyi és népjóléti miniszterének elnöklétével.

A konferencia dr. Luis Pais Antunes-t, Portugália munkaügyi államtitkárát (május 7-ére) illetve dr. Vlado Dimovski-t, Szlovénia munka-, család és szociális ügyi miniszterét (május 8-ára) választotta alelnökké.

A konferencia általános témája "A fogyatékkal élők életminőségének javítása: a teljes körű részvételre irányuló és annak révén működő politika erősítése" volt. A résztémák a következők voltak: 1. "A teljes körű állampolgári tevékenység és az aktív részvétel előmozdítása olyan hatékony jogi és politikai rendelkezések kialakítása útján, amelyekkel biztosítható a fogyatékkal élők számára az esélyek egyenlősége", és 2. "A fogyatékkal élők mint fogyasztók szükségleteinek kielégítését célzó szolgáltatások innovatív szellemű megközelítési módjának kialakítása". A fogyatékkal élő nők és a nagyfokú támogatásra szoruló fogyatékosok integrációjának erősítésére vonatkozó javaslatokat mindkét témakört érintő problémaként tárgyalták meg.

A konferencia fő célja olyan közös elvek kialakítása, amelyeknek azután át kell hatniuk a fogyatékosokkal kapcsolatos politika jövőbeli fejlesztését és a közszolgáltatások jövőbeli teljesítését. Ebből a célból a miniszterek megtárgyalták a fogyatékkal élőkre vonatkozó újabb keletű és jelenleg is alkalmazott politikák eredményeit és hiányosságait és az új feladatok megoldására szóba jövő lehetőségeket. Kicserélték elgondolásaikat, megosztották egymással tapasztalataikat, megtárgyalták a nemzeti és európai szinten hozott vagy hozandó intézkedéseket, amelyekkel javítható a fogyatékkal élők életminősége.

Az említett vita eredménye, "A fogyatékkal élőkről szóló malagai miniszteri deklaráció: haladás a teljes körű állampolgári tevékenység megvalósítása felé" nagyigényű, részletes, de rugalmas Európai Akcióterv kidolgozását kezdeményezi a jelen második konferencián megfogalmazott alapelvek nemzeti és nemzetközi szintű megvalósítására.

Ezen felül a konferencia hozzájárul a fogyatékosok európai évének (2003) megrendezéséhez, amelyet az Európai Unió Tanácsa 2001. december 3-án jelentett be. A konferencián az Európa Tanács tag- és megfigyelő országainak a fogyatékkal élők integrációjára irányuló politikáért felelős miniszterei illetve azok képviselői vettek részt.¹ Részt vettek továbbá az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának képviselői, a Parlamenti Közgyűlés, az Európai Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa (CLRAE), az Európa Tanács emberi jogi biztosa, az Európa Tanács Fejlesztési Bankjának képviselői, az Európa Tanács több Igazgató Bizottságának képviselői, az Európai Közösségek Bizottságának egyik képviselője, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO), a Gazdasági Fejlesztési és Együttműködési Szervezet (OECD), továbbá nemzetközi nem-kormányzati szervezetek megfigyelői².

2. Politikai nyilatkozat

*A fogyatékkal élőkről szóló malagai miniszteri deklaráció:
"Haladás a teljes körű állampolgári részvétel felé"*

1. Mi, a fogyatékkal élőkkel kapcsolatos integrációs politikáért felelős miniszterek a spanyol kormány meghívására 2003. május 7-8. között összeültünk Malagában, a Európa Tanács által szervezett második európai Miniszteri

Konferenciára;

1. Figyelembe véve,

2. hogy az Európa Tanács célja – amint alapszabályában szerepel – hogy “erősítse tagjainak egységét a közös örökséget képező ideálok és alapelvek védelmezése és megvalósítása, illetve gazdasági és szociális haladásuk előmozdítása céljából”;
3. a fogyatékkal élőkkel kapcsolatos politikáért felelős miniszterek első konferenciájának (1991. november 7-8. Párizs) “Független életvitelt a fogyatékkal élők számára!” című nyilatkozatát, amely az Európa Tanács Miniszteri Bizottságát a fogyatékkal élőkre vonatkozó összehangolt politikáról szóló R(92)6. sz. Ajánlás elfogadására készítette;
4. azt a tényt, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelme és érvényesítése döntő jelentőségű a fogyatékkal élők aktív társadalmi részvétele szempontjából, valamint hogy a lehetőségek egyenlőségének a fogyatékkal élőkre is kiterjedő elve olyan közös érték, amelyet az Európa Tanács minden tagországa magáénak vall;
5. a “Szavaktól a tettekig” (“From words to deeds”) című okmányt, amelyet a fogyatékkal élők európai mozgalma az európai nem-kormányzati szervezetek 2003. április 8-i madridi fórumán fogadott el és amelyet az Európa Tanács Második Miniszteri Konferenciája elé terjesztett;
6. az Európa Tanács tagországai között a politikai, gazdasági és társadalmi helyzetük tekintetében fennálló jelentős eltéréseket, valamint azt a tényt, hogy számos ország, különösen az átmeneti gazdaságú országok esetleg kevésbé felkészültek a fogyatékosokkal kapcsolatos korszerű politikák által támasztott követelmények kielégítésére;
7. azt a tényt, hogy a fogyatékkal élőkre vonatkozó politikáknak bizonyos politikai, gazdasági, szociális, demográfiai, kulturális és technikai feladatokat kell megoldaniuk, mivel Európában az utóbbi évtizedben különböző olyan változások mentek végbe politikai, gazdasági, szociális, demográfiai, kulturális és technikai szinten, amelyek befolyásolják a lakosság életminőségét, és számos új feladatot támasztanak, miközben új lehetőségeket kínálnak társadalmaink fejlődése számára;
8. azt a tényt, hogy a fogyatékkal élők tekintetében két aspektusnak van különös fontossága: egyrészt az európai időskorú lakosság növekvő számának, amelyet a szociális kohézió bármely jövőbeli stratégiájában figyelembe kell vennünk, a támogató szolgáltatásoktól való függőség megelőzésének és az időskori életminőség megőrzésének az alapján, másrészt annak a ténynek, hogy az egészségügyben elért tudományos fejlődés és az életfeltételek javulása eredményeként a testi és mentális károsodást szenvedettek hosszabb és teljesebb értékű életet élhetnek, ami új szükségleteket támaszt szolgáltatások nyújtása, gazdasági támogatás és az emberi jogok védelme tekintetében;
9. azt a tényt, hogy az Európai Unió a 2003. évet a fogyatékkal élők európai évének nyilvánította, aminek fő célja, hogy jobban tudatosítsa a fogyatékkal élőknek a hátrányos megkülönböztetés elleni védelemre valamint jogaik teljes körű és egyenlő élvezetére való jogosultságát;
10. az ENSZ “a fogyatékkal élők jogainak és méltóságának érvényesítéséről és védelméről szóló átfogó és teljes körű konvencióval kapcsolatos javaslatokat vizsgáló” ad hoc bizottságának munkálatait;
11. azt a munkát, amelyet az Európa Tanács fogyatékkal élők rehabilitációjával és integrációjával foglalkozó bizottsága végzett, erősítve a szociális és közegészségügyi részegyezmény keretében folyó kormányközi együttműködést;
12. az Európa Tanács és egyéb nemzetközi szervezetek, intézmények és rendezvények eredményeit, amelyeket a jelen deklarációhoz csatolt melléklet tartalmaz;

2. Megerősítjük

13. kötelezettségvállalásunkat az országaink joghatósága alá tartozó valamennyi személy emberi jogainak és alapvető szabadságjogainak biztosítására, ahogyan azokat az Emberi Jogok Európai Egyezménye megfogalmazza, valamint azt, hogy minden emberi lény szabadon, egyenlő méltósággal és jogokkal és azzal a lehetőséggel születik, hogy konstruktív módon hozzájáruljon a társadalom fejlődéséhez és jólétéhez, továbbá, hogy mindenki egyenlő a törvény előtt és jogosult a törvény egyenlő védelmére;
14. hogy valamennyi emberi jog teljes körű és hatékony megvalósítását – ahogyan azokat az európai és egyéb nemzetközi okmányok leszögezik – biztosítani kell mindennemű diszkrimináció vagy bármely alapon történő megkülönböztetés nélkül, ideértve a fogyatékoságot is;
15. a fogyatékkal élőkre irányuló politikáért felelős miniszterek első konferenciáján (1991, Párizs) kifejezett szándékunkat, hogy előmozdítsuk a fogyatékkal élőkre irányuló összehangolt és integrált politika alkalmazását, továbbá hogy az “Összehangolt politikát a fogyatékkal élők számára!” című R(92)6. sz. Ajánlás számos

országot ösztönzött arra, hogy olyan jogszabályokat és szakmapolitikai intézkedéseket fogadjon el, amelyek jelentős előrehaladást tettek lehetővé a teljes körű részvételhez vezető úton, és ez az ajánlás olyan alapvető okmány, amelynek alapul kell szolgálnia a jövőbeli cselekvés számára;

16. hogy a fogyatékkal élők állampolgári tevékenységének és teljes körű részvételének erősítéséhez szükség van az egyének rendelkezésére álló eszközök megerősítésére, hogy kezükbe vehessék saját életük irányítását, amihez specifikus támogató intézkedések lehetnek szükségesek;

3. *Úgy véljük,*

17. hogy a következő évtizedben fő célunk, hogy javítsuk a fogyatékkal élők és családjuk életminőségét, a hangsúlyt a társadalmi életben való aktív részvételre és integrációra helyezve, mivel a részvételen alapuló és hozzáférhető társadalom az egész lakosság érdekeit szolgálja;
18. hogy a fogyatékkal élők életminőségnek javítására irányuló intézkedéseket az ilyen emberek helyzetének, lehetőségeinek és szükségleteinek gondos felmérésére kell alapozni, innovatív megközelítéseket alkalmazva a szolgáltatások terén, amelyek figyelembe veszik az érintettek preferenciáit, jogosultságait és körülményeit;
19. hogy az ennek a célnak az elérésére alkalmas stratégiát a jövőbeli Akciótervnek ki kell fejeznie, amelynek célja a fogyatékkal élő, bármilyen korú személyekkel szembeni diszkrimináció valamennyi formájának kiküszöbölése, ideértve a fogyatékkal élő nőket és a nagyfokú támogatásra szoruló fogyatékosokat, oly módon, hogy ők is élvezhessék az emberi jogokat, az alapvető szabadságjogokat valamint az állampolgári tevékenységben való teljes körű részvételt;
20. hogy integrált megközelítési módot kell alkalmazni a rokkantakra irányuló nemzeti és nemzetközi politikák és jogszabályok kidolgozása valamint a fogyatékkal élők szükségleteinek megfelelő módon való kifejezésre juttatása érdekében, valamennyi ide tartozó területen, különösen a lakáshoz, az oktatáshoz, a pályaválasztási tanácsadáshoz és a szakképzéshez, a munkalehetőséghez, az épített környezethez, a tömegközlekedéshez, az információhoz, az egészségügyi ellátáshoz, a szociális védelemhez való hozzájutás;
21. hogy alapvető célunk olyan gazdasági, szociális, foglalkoztatási egészségügyi intézkedések meghozatala, amely segíthet abban, hogy minden ember maximális mértékben megőrizhesse funkcionális képességeit élete folyamán, és hogy segítsen megelőzni a fogyatékoságot;
22. hogy az oktatás a társadalmi integráció alapvető eszköze, ezért erőfeszítéseket kell tennünk annak érdekében, hogy a fogyatékkal élő gyermekek megkapják a lehetőséget a rendes iskola látogatására – ha ez megfelel az ő érdekeiknek – továbbá, hogy megkönnyítsük az iskolából illetve a felsőoktatásból a munkavállalásra való átmenetet és kialakítsuk az élethosszig tartó tanulás gondolatát;
23. hogy a munkavállalási esélyek egyenlősége a társadalmi életben való részvétel döntő eleme; ezért haladást kell elérnünk a fogyatékkal élők munkapiaci – lehetőleg *nyílt* munkapiaci – integrációjának előmozdítása terén, figyelmünk középpontjába a képességek felmérését és aktív politikák megvalósítását állítva; továbbá hogy a társadalom számára többletérték, ha munkaerejének sokoldalúságát fokozza, előmozdítva a fogyatékkal élőknek a rendes munkapiacra való belépését;
24. hogy létfontosságú a technológia társadalmi jellegének megértése és az új technológiákban rejlő lehetőségek optimális kihasználása azzal a céllal, hogy erősítsük a fogyatékkal élők autonómiáját és részvételét az élet valamennyi területén;
25. hogy az egészségügy terén elért tudományos fejlődésnek és az életfeltételek javulásának eredményeként a testi és szellemi fogyatékkal élők tovább élnek és javul az életminőségük; ez új szükségleteket és feladatokat állít az ellátó szolgálatok elé, amelyeknek innovatív szellemben kell megfelelniük;
26. hogy gondoskodnunk kell arról, hogy az élettartam meghosszabbodása ne a támogatásra szoruló személyek egyre nagyobb számában jusson kifejezésre; ezt úgy érhetjük el, ha támogatjuk a lakosság körében fiatal kortól kezdve az egészséges szokások és életfeltételek elterjedését, ami lehetővé teszi, hogy jó testi és szellemi egészségi állapotban érhessenek meg magas életkort;
27. hogy haladást kell elérni az akadályozó tényezők aktív kiküszöbölése és olyan “egységes tervezési irányelvek” bevezetése terén, amelyek biztosítják, hogy ne keletkezzenek új akadályozó tényezők;
28. hogy csekély, de egyre növekvő számban vannak nagyfokú támogatásra szoruló, fogyatékkal élő személyek, és ennél fogva elismerjük annak szükségességét, hogy megerősítsük az ilyen személyek és családjuk támogatására alkalmas struktúrákat, anélkül, hogy letérnénk a közösségi bázisú ellátás modelljéről;
29. hogy a fogyatékkal élő nők helyzetének Európában több és konkrétabb figyelmet kell kiváltania annak érdekében, hogy biztosíthassuk függetlenségüket, autonómiájukat, részvételüket és társadalmi integrációjukat, és hogy lépéseket kell tennünk azért, hogy a nemek közötti eltérések szempontjait érvényesíthessük a fogyatékosokkal kapcsolatos politika kialakításában;

4. Vállaljuk, hogy

30. a hátrányos megkülönböztetés elleni és az emberi jogokért folytatott harc keretei között dolgozunk azon, hogy a fogyatékkal élők esélyegyenlőségét érvényesítsük valamennyi szakmapolitikai területen;
31. nem alkalmazunk semmilyen megkülönböztetést a fogyatékoság eredete vagy a fogyatékkal élők személyazonossága szerint;
32. növeljük a fogyatékkal élők esélyét arra, hogy közösségükön belül önállóan élhessenek, az “egyetemes tervezési irányelvek” és az integratív technológiák fokozatos bevezetésével, egyebek között a környezet, a közintézmények, a kommunikációs rendszerek és a lakásépítés terén;
33. munkálkodunk a kormányzervek közötti együttműködés erősítésén, különös kötelezettséget vállalva arra, hogy előmozdítsuk az egyenlőséget az általános ellátó rendszer, az egészségügyi ellátás és a jogrendszer keretei között és világosabban meghatározzuk a feladatok megosztását a helyi, regionális és nemzeti szintek között;
34. előmozdítjuk jó minőségű, az egyéni szükségletekre szabott, nyilvános jogosultsági kritériumok alapján hozzáférhető ellátás kialakítását; ahol a kritériumokat alapos és méltányos helyzetfelmérés alapján alkalmazzák, azokat a fogyatékkal élő ember saját döntései, autonómiája, jóléte és megnyilatkozásai is alakítják, és megvannak a megfelelő garanciák, szabályozások, továbbá lehetőség van a panaszok független elbírálására; egyesítjük és megerősítjük a már meghozott intézkedéseket;
35. harcolunk a fogyatékkal élőknek az élet valamennyi területére való bevonásáért a közoktatás útján és azzal, hogy kinyilvánított kötelezettséget vállalunk arra, hogy teljes jogú állampolgároknak tekintjük őket, akik jogosultak magánéletük irányítására;
36. előmozdítjuk a fogyatékkal élők munkaerő-piaci integrációját, oly módon, hogy a figyelem középpontjába a képességek és különösen a szakmai képességek felmérését állítjuk, és jobban hozzáférhetővé tesszük számukra a pályaválasztási tanácsadás igénybe vételét, a szakképzésben való részvételt és a munkavállalást;
37. teljes mértékben figyelembe vesszük a fogyatékkal élő gyermekek és családjuk valamint az időskorú fogyatékosok szükségleteit, anélkül, hogy visszalépnénk a munkaképes korú személyekkel szembeni jelenlegi kötelezettségvállalásainktól, függetlenül attól, hogy van-e munkahelyük, megállapítva, hogy nem szabad megengedni, hogy a munkaviszony legyen az állampolgári jogok érvényesülésének kizárólagos kritériuma, a társadalmi életben való részvétel egyetlen színtere és az emberi méltóság eléréséhez vezető egyetlen út;
38. továbbra is támogatjuk az alap- és alkalmazott kutatást, különösen az új informatikai és kommunikációs technológiák területén, hogy tökéletesítsük azokat a segédeszközöket, amelyek lehetővé teszik az interaktív részvételt az élet valamennyi területén;
39. megvalósítjuk a férfiak és nők esélyeinek tényleges kiegyenlítéséhez valamint a fogyatékkal élők aktív társadalmi részvételéhez szükséges intézkedéseket, különös tekintettel az asszonyokra és lányokra az iskolai oktatás és a szakképzés, a munkavállalás, a szociálpolitika, a részvétel és a döntéshozás, a szexualitás, a társadalmi képviselet, az anyaság, az otthoni és családi élet valamint az erőszak megakadályozása terén;
40. további elemzéseket végzünk azoknak az intézkedéseknek és rendelkezéseknek a hatóköréről, amelyek eredményesen javítják a nagyfokú támogatásra szoruló fogyatékkal élők közösségi életét, továbbá összeállítjuk a rokkantsági politikák meghatározásához és értékeléséhez szükséges statisztikai adatokat;
41. eljövünk, hogy az illetékes hatóságok gondosan mérjék fel a fogyatékos gyermeket nevelő családok szükségleteit, azzal a céllal, hogy olyan támogató intézkedéseket valósítsunk meg, amelyek lehetővé teszik valamennyi gyermek számára, hogy családi körben nőjön fel, részt vegyen a helyi gyermekközösség életében és iskolába járjon;
42. megvalósítjuk a családok, mint nem-hivatalos gondozók szükségleteinek alapos felmérését, különösen a fogyatékos gyermeket nevelő vagy nagyfokú támogatásra szoruló személyt gondozó családok esetében, azzal a céllal, hogy megfelelő tájékoztatást, képzést és segítséget (beleértve a pszichés támogatást is) adhassunk nekik, a családi élet lehetővé tétele céljából;
43. dolgozunk megfelelő programok és erőforrások kialakításán, amelyek illeszkednek a fogyatékkal élők szükségleteihez, életkoruk előrehaladása során;
44. terjesztjük a lakosság körében már fiatal kortól kezdve az egészséges szokások és életkörülmények kialakítását;
45. munkálkodunk azon, hogy pozitív kép alakuljon ki a társadalomban a fogyatékkal élőkről, együttműködve különböző érdekeltekkel (stakeholders), beleértve a médiát;
46. bevonjuk a fogyatékkal élőket mind az őket érintő egyéni döntések meghozásába, mind pedig az őket egyesítő szervezetek képviselőit a politikai döntéshozásba, különös figyelmet fordítva a többszörös fogyatékkal élő vagy komplex rendellenességekben szenvedő emberekre, továbbá azokra, akik nem képesek érdekeik képviseletére;
47. előmozdítjuk a szociális partnerek valamint a politika alakításában részt vevő összes többi közösségi és magán érdekelt és szereplő bevonását és együttműködését;

5. Javasoljuk,

48. hogy az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága folytassa azoknak a politikáknak a támogatását, amelyeknek célja a fogyatékkal élők teljes körű állampolgári tevékenységének és aktív részvételének biztosítása, erősítse az Európa Tanácsnak, mint a nemzetközi együttműködés platformjának szerepét a fogyatékosokkal kapcsolatos politika formálása terén, felkérve a fogyatékkal élők rehabilitációjával és integrációjával foglalkozó bizottságot valamint az Európa Tanács más illetékes bizottságait, hogy folytassák a fogyatékosokkal kapcsolatos politikák érvényesítését saját illetékességi területükön;
49. a jelen Miniszteri Konferencián felmerült szempontok elemeinek alapján az Európa Tanács fogyatékosokra vonatkozó Akciótervének kidolgozását: a következő évtizedre szóló új európai politikai keretet, az emberi jogokra és a különböző szereplők közötti partneri kapcsolatokra alapozva, amely stratégiai célokat és kiemelt problémákat határoz meg annak érdekében, hogy megvalósíthassuk a fogyatékkal élők teljes körű állampolgári tevékenységét és aktív részvételét a közösség életében, működőképes, gazdaságilag megvalósítható és fenntartható politikák útján;
50. hogy az Európa Tanács játsszon aktív szerepet az ENSZ “a fogyatékkal élők jogainak és méltóságának érvényesítéséről és védelméről szóló átfogó és teljes körű konvencióval kapcsolatos javaslatokat vizsgáló” ad hoc bizottságának következő ülészeit, felhasználva a Tanácsnak az emberjogi kérdésekben szerzett kiterjedt tapasztalatait;

6. Felkérjük

51. az Európa Tanács valamennyi tag- és megfigyelői státusú államát, valamint a nemzetközi kormányzati és nem-kormányzati szervezetek képviselőit, hogy vegyenek részt a Tanács által a fogyatékkal élők integrációért végzett tevékenységekben és munkában;

7. Meg kívánjuk

52. osztani mindenkivel, az Európán kívül élőkkel is, a fogyatékkal élők emberi jogaival és alapvető szabadságjogaival, a teljes körű állampolgári tevékenységhez és az aktív részvételhez való jogosultsággal kapcsolatos meggyőződéseinket, értékeinket és alapelveinket, amelyeket az európai miniszterek jelen deklarációjában megfogalmaztunk és közös európai jellemzőként határoztunk meg.

Végül köszönetet mondunk a spanyol hatóságoknak a Konferencia kiváló megszervezéséért és nagyvonalú vendégszeretetéért.

Fordította: Tényi György